

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปู่ ย่า ตา ยาย และหลานตามการรับรู้ของปู่ย่าตายายในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาเฉพาะตัวแปรพื้นฐานคือ อายุ เพศ การเป็นญาติฝ่ายบิดาหรือฝ่ายมารดา ระดับการศึกษา ระดับรายได้และการรับรู้บทบาทของปู่ ย่า ตา ยาย ทั้งนี้เป็นการศึกษาตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ปู่ ย่า ตา ยาย ในครอบครัวขยายเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือบุคคลที่มีฐานะเป็น ปู่ หรือ ย่า หรือ ตา หรือ ยาย ในครอบครัวขยายที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่อยู่ในฐานะผู้สนับสนุนในการเลี้ยงดูหลานซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 6 – 9 ปี

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคคลที่มีฐานะเป็นปู่ หรือ ย่า หรือ ตา หรือ ยาย ในครอบครัวขยายที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 218 คน และเมื่อทำการจัดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การวิจัยจะมีกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนทั้งสิ้น 174 คน (หน้า 48) โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอยู่ในฐานะผู้สนับสนุนในการเลี้ยงดูหลานซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 6 ปี – 9 ปี ทั้งนี้กำหนดเงื่อนไขของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. เป็นปู่ หรือ ย่า หรือ ตา หรือ ยาย ที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ตามวัย
2. เป็นปู่ หรือ ย่า หรือ ตา หรือ ยาย ที่อยู่ในครอบครัวขยาย ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการเลี้ยงดูหลาน คือ ต้องเป็นครอบครัวที่มีบิดามารดาอยู่ด้วยกัน และมีบิดามารดาทำหน้าที่เป็นผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นหลัก
3. เป็นปู่ หรือ ย่า หรือ ตา หรือ ยาย ที่มีหลานโดยมีความสัมพันธ์ทางสายเลือด อยู่ในช่วง อายุระหว่าง 6 – 9 ปี

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ตายายและหลาน โดยแบ่งเป็น 3 ชุดได้แก่

1. ชุดที่ 1 คือ ส่วนของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ ข้อมูล เพศ อายุ การเป็นญาติฝ่ายบิดาหรือฝ่ายมารดา ระดับการศึกษา ระดับรายได้ โดยมีลักษณะเป็นการเลือกตอบจากข้อมูลที่กำหนดให้

2. ชุดที่ 2 คือ แบบวัดการรับรู้บทบาทของปู่ตายาย ทำการวัดเป็นมาตรประเมินค่า 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3. ชุดที่ 3 คือ แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ตายายและหลาน ทำการวัดในรูปแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ

2.3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยดัดแปลงจากแบบสอบถามลักษณะการเป็นปู่ย่า ตา ยาย ของ American Association of Retired Person (AARP)(2002) ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีจุดประสงค์เพื่อทำการสำรวจความสัมพันธ์ทั่วไประหว่างปู่ ย่า ตา ยาย และหลานตามการรับรู้ของปู่ย่า ตา ยาย โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามในรูปแบบการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์และอยู่ในบริบทของวัฒนธรรมอเมริกัน โดยมีขั้นตอนในสร้างและพัฒนาเครื่องมือดังนี้

2.3.1 แบบวัดการรับรู้บทบาทของปู่ย่า ตา ยาย

แบบวัดการรับรู้บทบาทของปู่ย่าตายาย เป็นแบบวัดที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทต่างๆ ของปู่ย่า ตา ยาย ในสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งได้แก่บทบาท 4 ด้านคือ บทบาทบรรพบุรุษ บทบาทผู้เลี้ยงดู บทบาทผู้แนะนำอบรมสั่งสอน บทบาทเพื่อน (ดังที่ได้กล่าวมาในบทที่ 1) มีขั้นตอนการสร้างและการพัฒนาเครื่องมือดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามของ AARP (2002) ซึ่งเดิมเป็นแบบสอบถามในรูปแบบการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์มาแปลเป็นภาษาไทย ทั้งนี้ได้ตรวจสอบความถูกต้องของการแปลภาษาโดยอาจารย์ที่ปรึกษา แบบสอบถามของ AARP (2002) มีข้อคำถามเกี่ยวข้องกับการรับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายมีข้อคำถามทั้งสิ้น 12 ข้อ โดยข้อคำถามแต่ละข้อมีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทต่างๆ ของปู่ย่าตายาย เช่น การสนทนาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก การสอน

การบ้านให้แก่เด็ก และให้ผู้ตอบเลือกตอบตัดสินว่าเป็นบทบาทของใคร ได้แก่ บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของปู่ย่าตายาย เป็นบทบาทของทั้งสองฝ่าย และไม่เป็นบทบาทของผู้ใดเลย

2. นำข้อคำถามทั้ง 12 ข้อของ AARP (2002) มาแก้ไขให้เหมาะสมกับบริบทในสังคมไทย เช่น ข้อคำถาม การพาเด็กไปเที่ยวงานเทศกาล ไปพิพิธภัณฑ์ หรือไปดูการแสดงดนตรี (บทบาทเพื่อน) ได้ปรับเป็น การพาเด็กไปทำกิจกรรมในวันหยุด เช่น การวิ่งเล่นในสวนสาธารณะ เนื่องจากการพาเด็กไปเที่ยวเล่นในสังคมไทยและอเมริกันมีความต่างกัน ทั้งนี้การแก้ไขการปรับเปลี่ยนข้อคำถามเพื่อความเหมาะสมตามบริบทของสังคมไทยได้ขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา

3. ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มข้อคำถามให้มีจำนวนมากขึ้น เนื่องจากบทบาทบางด้านมีข้อคำถามเพียงข้อเดียวจึงไม่ควรนำไปใช้ตัดสินว่า ผู้ตอบมีการรับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายสูงหรือต่ำ ดังนั้นการเพิ่มจำนวนข้อคำถามในแต่ละด้านน่าจะสามารถนำไปใช้วัดการรับรู้บทบาทว่าสูงหรือต่ำได้ชัดเจนขึ้น เช่น การเล่าเรื่องราวในอดีตของครอบครัวหรือชุมชนให้เด็กรับรู้ เป็นข้อคำถามที่จัดเป็นบทบาทบรรพบุรุษเพียง 1 ข้อในแบบสอบถาม จึงเพิ่มข้อคำถามโดยพิจารณาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทบรรพบุรุษของปู่ย่าตายายตามที่คุณวิจัยได้รวบรวมจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้มีพฤติกรรมหลายแบบที่แสดงถึงบทบาทบรรพบุรุษของสังคมไทย ผู้วิจัยจึงได้สร้างข้อคำถามเพิ่มขึ้นจำนวน 5 ข้อ เช่น การเป็นที่พึ่งยามครอบครัวประสบปัญหา สอนภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็ก ให้คำอวยพรแก่เด็กในโอกาสพิเศษ เช่น วันคล้ายวันเกิด วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น แล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาข้อคำถามที่เพิ่มเติมว่ามีความสอดคล้องกับบทบาทของปู่ ย่า ตา ยายทั้ง 4 ด้านหรือไม่ ทั้งนี้ข้อคำถามที่ได้เพิ่มเติมในบทบาทต่าง ๆ มีจำนวนทั้งสิ้น 7 ข้อ รวมกับข้อคำถามเดิม 12 ข้อ มีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 19 ข้อ แบ่งได้ดังนี้ บทบาทบรรพบุรุษ 6 ข้อ บทบาทเพื่อน 4 ข้อ บทบาทผู้แนะนำอบรมสั่งสอน 4 ข้อ และบทบาทผู้เลี้ยงดู 5 ข้อ ดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1

ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างเพิ่มเพื่อใช้ในแบบวัดการรับรู้บทบาทของปู่ตายาย

บทบาท	ข้อคำถามเดิม	ข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างเพิ่ม
บทบาทบรรพบุรุษ	1. เล่าเรื่องราวในอดีตของครอบครัวหรือชุมชนให้เด็กรับรู้	1. ให้คำอวยพรแก่เด็กในโอกาสพิเศษ เช่น วันคล้ายวันเกิด วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ 2. กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีควรค่าแก่การเคารพนับถือ 3. เป็นที่พึ่งยามครอบครัวประสบปัญหา 4. เป็นหัวหน้าครอบครัว ตัดสินใจเรื่องส่วนใหญ่ในครอบครัว 5. สอนภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็ก
บทบาทผู้เลี้ยงดู	1. ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของเด็กในบางกรณี เช่น ค่าอุปกรณ์การเรียน 2. ช่วยจัดเตรียมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็ก 3. สอนการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน 4. กอดหรือปลอบโยนเมื่อเด็กร้องไห้หรือเสียใจ	1. ให้การดูแลเมื่อเด็กมีอาการเจ็บไข้ได้ป่วย
บทบาทผู้แนะนำ อบรมสั่งสอน	1. อบรมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีให้แก่เด็ก 2. แนะนำศีลธรรม แนวทางในการดำเนินชีวิต 3. ชมเชยหรือตำหนิเด็ก	1. ให้คำแนะนำแก่เด็กในการคบเพื่อน การเข้าสังคม
บทบาทเพื่อน	1. พาเด็กไปทำกิจกรรมในวันหยุด เช่น วิ่งเล่นในสวนสาธารณะ 2. ให้กำลังใจเมื่อเด็กประสบปัญหา 3. ให้เวลาสนทนาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก 4. รับฟังปัญหาเมื่อเด็กเกิดความรู้สึกคับข้องใจในครอบครัว	

4. ทั้งนี้เพื่อให้สามารถวัดการรับรู้บทบาทได้ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยได้ปรับรูปแบบการตอบคำถามจากการให้เลือกตอบ 4 แบบ คือ บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของปู่ย่าตายาย เป็นบทบาทของทั้งสองฝ่าย และไม่เป็นบทบาทของผู้ใดเลย เป็นการให้การประเมินโดยใช้มาตราประเมินค่า 4 ระดับ คือ เป็นบทบาทของพ่อแม่โดยตรง น่าจะเป็นบทบาทของพ่อแม่ น่าจะเป็นบทบาทของปู่ย่าตายาย และเป็นบทบาทของปู่ย่าตายายโดยตรง เนื่องจากในงานวิจัยของ AARP (2002) พบว่าปู่ย่าตายายส่วนใหญ่จะเลือกตอบว่าข้อคำถามบทบาทต่าง ๆ นั้นเป็นบทบาทของทั้งฝ่ายบิดามารดาและปู่ย่าตายาย ดังนั้นการจัดรูปแบบใหม่เป็นมาตราประเมินค่า 4 ระดับ ผู้ตอบจะสามารถประเมินความรู้สึกของตนเองได้ว่าในบทบาทนั้น ๆ ผู้ตอบมีมีความรู้สึกอยู่ในระดับใดหรือทิศทางใดอย่างชัดเจนขึ้น และสามารถนำคะแนนไปวิเคราะห์จำแนกกลุ่มปู่ย่าตายายที่มีการรับรู้ในระดับสูงหรือต่ำได้ชัดเจนกว่า

5. ผู้วิจัยได้นำแบบวัดการรับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นคณาจารย์ในหลักสูตรสาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 4 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบภาษาของข้อคำถามต่าง ๆ ในแบบสอบถาม (รายนามในภาคผนวก ก) ว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้วัดการรับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายหรือไม่ และผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะให้ปรับปรุงแบบสอบถามดังนี้

5.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ท่านได้เสนอว่าควรแยกข้อคำถาม ชมเชยหรือตำหนิเด็ก ออกเป็น 2 ข้อ เนื่องจากพฤติกรรมทั้งสองมีแนวคิดที่ต่างกัน ดังนั้น จึงได้แยกข้อคำถามเป็นชมเชยหรือให้รางวัลแก่เด็กเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ดี และดักเตือนหรือตำหนิเมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนข้อคำถามผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 4 ท่าน

5.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ท่านได้เสนอว่าบทบาทการเลี้ยงดูนั้นเป็นบทบาทที่คาบเกี่ยวกับบทบาทของบิดามารดามาก ดังนั้นจึงควรเติมคำว่า ช่วย ในบางข้อคำถาม เพื่อแสดงว่าในข้อคำถามนั้นไม่ใช่สิ่งที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดรับผิดชอบในตัวเด็กทั้งหมด ทั้งนี้การปรับเปลี่ยนข้อคำถามผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ใน 4 ท่าน

6. ทั้งนี้เมื่อปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่านแล้ว แบบวัดการรับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายจะมีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 20 ข้อ

7. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ปู่ย่าตายายจำนวน 5 คน ทดลองทำเพื่อวิจารณ์ภาษาที่ใช้และตรวจสอบว่าปู่ย่าตายายมีความเข้าใจในข้อคำถามหรือไม่ พบว่าปู่ย่าตายายทั้ง 5 คน มีความเข้าใจในข้อคำถามทั้งหมด

ตารางที่ 2.2

แบบวัดการรับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายจำแนกข้อความตามเกณฑ์บทบาทของปู่ย่าตายาย

บทบาทพฤติกรรม	เกณฑ์
1. ให้คำอวยพรแก่เด็กในโอกาสพิเศษ เช่น วันคล้ายวันเกิด วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ 10. กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีควรค่าแก่การเคารพนับถือ 12. เป็นที่พึ่งยามครอบครัวประสบปัญหา 14. เป็นหัวหน้าครอบครัว ตัดสินใจเรื่องส่วนใหญ่ในครอบครัว 16. สอนภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็ก 20. เล่าเรื่องราวในอดีตของครอบครัวหรือชุมชนให้เด็กรับรู้	บทบาทบรรพบุรุษ
2. พาเด็กไปทำกิจกรรมในวันหยุด เช่น วิ่งเล่นในสวนสาธารณะ 7. ให้กำลังใจเมื่อเด็กประสบปัญหา 9. ให้เวลาสนทนาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก 17. รับฟังปัญหาเมื่อเด็กเกิดความรู้สึกคับข้องใจในครอบครัว	บทบาทเพื่อน
3. ให้คำแนะนำแก่เด็กในการคบเพื่อน การเข้าสังคม 4. ชมเชยหรือให้รางวัลแก่เด็กเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ดี 5. อบรมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีให้แก่เด็ก 11. แนะนำศีลธรรม แนวทางในการดำเนินชีวิต 13. ตักเตือนหรือตำหนิเมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม	บทบาทผู้แนะนำอบรมสั่งสอน
6. ให้การดูแลเมื่อเด็กมีอาการเจ็บไข้ได้ป่วย 8. ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของเด็กในบางกรณี เช่น ค่าอุปกรณ์การเรียน 15. ช่วยจัดเตรียมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็ก 18. สอนการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน 19. กอดหรือปลอบโยนเมื่อเด็กร้องไห้หรือเสียใจ	บทบาทผู้เลี้ยงดู

การหาค่าความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบวัดการรับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายที่ผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่าน ไปทดลองเก็บข้อมูลกับผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย ของโรงเรียนพระราม ๙ กาญจนาภิเษก จำนวน 34 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) ซึ่งเป็นการวัดความสอดคล้องภายในของแบบสอบถาม และหาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อกับข้อคำถาม (Corrected-Item Total Correlation หรือ CITC) ได้ผลดังนี้

แบบวัดการรับรู้บทบาทของปู่ย่าตายาย มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Cronbach's Alpha) = .85 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถาม (Corrected-Item Total Correlation หรือ CITC) อยู่ระหว่าง .21 - .74 พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถามมากกว่า .2 จัดเป็นค่าที่สามารถยอมรับได้ (จักรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2544; ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2546) ดังแสดงในตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3

ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถาม และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบวัดการรับรู้บทบาทของปู่ตายาย (n= 34)

บทบาทพฤติกรรม	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถาม กับคำถาม (CITC)
1. ให้คำอวยพรแก่เด็กในโอกาสพิเศษ เช่น วันคล้ายวันเกิด วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่	.281*
2. พาเด็กไปทำกิจกรรมในวันหยุด เช่น วิ่งเล่นในสวนสาธารณะ	.269
3. ให้คำแนะนำแก่เด็กในการคบเพื่อน การเข้าสังคม	.401**
4. ชมเชยหรือให้รางวัลแก่เด็กเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ดี	.340*
5. อบรมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีให้แก่เด็ก	.557**
6. ให้การดูแลเมื่อเด็กมีอาการเจ็บไข้ได้ป่วย	.267
7. ให้กำลังใจเมื่อเด็กประสบปัญหา	.263
8. ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของเด็กในบางกรณี เช่น ค่าอุปกรณ์การเรียน	.592**
9. ให้เวลาสนทนาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก	.503**
10. กระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีควรค่าแก่การเคารพนับถือ	.583**
11. แนะนำคติธรรม แนวทางในการดำเนินชีวิต	.749**
12. เป็นที่พึ่งยามครอบครัวประสบปัญหา	.622**
13. ตักเตือนหรือตำหนิเมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม	.474**
14. เป็นหัวหน้าครอบครัว ตัดสินใจเรื่องส่วนใหญ่ในครอบครัว	.303*
15. ช่วยจัดเตรียมเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็ก	.259
16. สอนภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็ก	.442**
17. รับฟังปัญหาเมื่อเด็กเกิดความรู้สึกคับข้องใจในครอบครัว	.644**
18. สอนการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน	.213
19. กอดหรือปลอบโยนเมื่อเด็กร้องไห้หรือเสียใจ	.211
20. เล่าเรื่องราวในอดีตของครอบครัวหรือชุมชนให้เด็กรับรู้	.629**
ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha)	.854

* $p < .05$

** $p < .01$

2.3.2 แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างของปู่ย่าตายายและหลาน

แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างของปู่ย่าตายายและหลาน เป็นแบบวัดที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างปู่ ย่า ตา ยาย และหลานในสังคมไทยปัจจุบัน (ตัวอย่างในภาคผนวก ข) มีขั้นตอนการสร้างและการพัฒนาเครื่องมือดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามของ AARP (2002) ซึ่งเดิมเป็นแบบสอบถามในรูปแบบการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์มาแปลเป็นภาษาไทย ทั้งนี้ตรวจสอบความถูกต้องของการแปลภาษาโดยอาจารย์ที่ปรึกษา แบบสอบถามของ AARP (2002) มีข้อคำถามวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ย่าตายายและหลานจำนวนทั้งสิ้น 154 ข้อ โดยข้อคำถามแต่ละข้อมีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างปู่ย่าตายายและหลาน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านั้นสามารถจำแนกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู (Parentlike behavior)
- 1.2 ความถี่ของการติดต่อสื่อสาร(Frequency of contact)
- 1.3 ค่านิยมหรือประเพณีของครอบครัว (Traditional family value)
- 1.4 การแลกเปลี่ยนความรู้หรือบริการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Exchange of services)
- 1.5 ความห่างไกลระหว่างปู่ย่าตายายและหลาน (Demographical distance between grandparent and grandchildren)

ทั้งนี้แบบสอบถามนี้มีการวัดในรูปแบบต่าง ๆ กันไปทั้งแบบเลือกตอบแบบหลายตัวเลือกแบบเลือกตอบระหว่างใช่และไม่ใช่ การใช้คำถามปลายเปิด

2. ผู้วิจัยนำข้อคำถามของแบบสอบถามของ AARP (2002) ที่ได้รับการแปลแล้วมาคัดข้อคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อจะนำไปใช้เป็นวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ย่าตายายและหลาน ทั้งนี้จากประเด็นของข้อคำถามทั้งหมด 5 ด้าน ผู้วิจัยได้ตัดประเด็นในแบบสอบถามออก 3 ด้าน คือ ด้านความถี่ของการติดต่อสื่อสาร ด้านความห่างไกลระหว่างปู่ย่าตายายและหลานและข้อคำถามด้านการแลกเปลี่ยนความรู้หรือบริการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกรวมจำนวนทั้งสิ้น 104 ข้อ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาเฉพาะ 2 ด้าน คือ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและด้านค่านิยมหรือประเพณีของครอบครัว ข้อคำถามที่ตัดออก เช่น ท่านอยู่ห่างไกลจากหลานของท่านประมาณกี่ไมล์ ท่านใช้จดหมาย ไปรษณีย์บัตรหรือวิดีโอติดต่อสื่อสารกับหลานบ่อยเพียงไร เป็นต้น อีกทั้งได้ตัดข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างข้ออื่น ๆ เช่น หลานมาขอคำปรึกษาจากท่านในเรื่องใดบ้าง เรื่องเพศ/การเสพยาเสพติด/การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์/การนัดเที่ยวกับเพื่อนต่างเพศ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยศึกษาในครั้งนี้เป็นปู่ ย่า ตา ยายที่มีหลานอายุ

6 – 9 ปี จึงไม่มีความเกี่ยวข้องกับการขอคำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ทั้งนี้การตัดข้อความที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยออกได้รับการเสนอแนะและความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

3. ทั้งนี้เพื่อให้สามารถวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ย่าตายายได้ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยได้ปรับปรุงรูปแบบการวัดที่ใช้ในแบบสอบถามเดิมที่มีอยู่หลากหลายรูปแบบให้อยู่ในรูปมาตราประเมินค่า เพื่อให้สามารถวัดคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างปู่ ย่า ตา ยายและหลานในรูปคะแนนได้อย่างชัดเจน และเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามไม่สับสนต่อการเลือกตอบแบบหลายตัวเลือก โดยปรับมาตราวัดคะแนนให้อยู่ในรูปมาตราประเมินค่า 5 ระดับ และให้ผู้ตอบประเมินตามความรู้สึก คือ เป็นจริงมากที่สุด เป็นจริงมาก เป็นจริงพอสมควร เป็นจริงน้อย และเป็นจริงน้อยที่สุด และทำการปรับปรุงข้อความให้เหมาะสมกับการใช้การวัดในรูปแบบมาตราประเมินค่าให้มีลักษณะเป็นประโยคบอกเล่าที่แสดงถึงพฤติกรรมความสัมพันธ์ โดยมีข้อความที่ปรับจาก AARP (2002) จำนวนทั้งสิ้น 50 ข้อ (ภาคผนวก ก) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ได้แก่ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู และ ค่านิยมหรือประเพณีของครอบครัว เช่น ท่านรู้สึกใกล้ชิดและผูกพันกับหลาน (ค่านิยมหรือประเพณีของครอบครัว) ท่านให้ของขวัญแก่หลานในโอกาสสำคัญ (พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู) โดยได้รับคำแนะนำการเสนอแนะและความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา

4. หลังจากที่ผู้วิจัยได้และปรับปรุงรูปแบบของแบบสอบถามให้อยู่ในรูปมาตราประเมินค่าและปรับปรุงภาษาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าวข้างต้นเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นคณาจารย์ในหลักสูตรจิตวิทยาพัฒนาการ สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 4 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบภาษาของข้อความที่ใช้ในแบบสอบถาม (รายนามในภาคผนวก ก) ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะแบบสอบถามดังนี้

4.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 ใน 4 ท่าน ได้เสนอว่าควรปรับคำว่าบิดามารดา เป็นพ่อแม่เพื่อให้แบบสอบถามมีความเป็นทางการน้อยลงปู่ ย่า ตา ยาย สามารถอ่านและทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะ

5. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ปู่ ย่า ตา ยายจำนวน 5 คน ทดลองทำเพื่อวิจารณ์ภาษาที่ใช้และตรวจสอบว่าปู่ ย่า ตา ยายมีความเข้าใจในข้อความหรือไม่ พบว่าปู่ ย่า ตา ยายทั้ง 5 คน มีความเข้าใจในข้อความทั้งหมด

การหาค่าความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ตายายและหลานที่ได้รับการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ท่านไปทดลองใช้กับผู้ปกครองที่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย ของนักเรียนโรงเรียนพระราม ๙ กาญจนภิเษก จำนวน 34 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถาม ทั้งนี้จากการหาค่าในครั้งที่ 1 พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Cronbach's Alpha) = .88 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถาม (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC) อยู่ระหว่าง -.02 - .69 (ดังแสดงในภาคผนวก ง) ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถามพบว่าข้อคำถามที่ต่ำกว่าค่าวิกฤต .2 ซึ่งจัดเป็นข้อคำถามที่ไม่สอดคล้องกับข้อคำถามอื่น ๆ ในแบบสอบ (จักรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2544; ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2546) ผู้วิจัยจึงตัดข้อคำถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถามต่ำกว่า .2 ออก จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์เป็นไปในเชิงบวกได้แก่ ข้อที่ 3, 14, 15, 22, 26 และ 47 จำนวน 6 ข้อ และข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์เป็นไปในเชิงลบได้แก่ ข้อที่ 4, 11, 18 และ 25 จำนวน 4 ข้อ (ดังแสดงในภาคผนวก ง) และเมื่อตัดข้อคำถามออกได้ทำการคำนวณหาค่าความเที่ยงครั้งที่ 2 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม = .90 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถาม อยู่ระหว่าง .21 - .69 คงเหลือข้อคำถามในแบบสอบถามตอนที่ 3 จำนวน 40 ข้อ จากเดิม 50 ข้อ ดังแสดงในตารางที่ 2.4

ทั้งนี้การตัดข้อคำถามในแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ตายายและหลานที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถามต่ำกว่า .2 ออกนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อแบบวัดเนื่องจากในแบบวัดยังคงมีข้อคำถามที่ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ตายายและหลานได้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยทั้ง 2 ด้านคือ ทั้งด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูจำนวน 25 ข้อ และค่านิยมหรือประเพณีของครอบครัวจำนวน 15 ข้อ ดังแสดงในตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.4

ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถามและค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ย่าตายาย ($n = 34$)

บทบาทพฤติกรรม	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่าง คะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถาม (CITC)
1. ท่านรู้สึกใกล้ชิดและผูกพันกับหลาน	.216
2. ท่านยินดีที่จะให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูหลานแก่พ่อหรือแม่ของหลาน	.330*
3. เมื่อต้องพาหลานออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านท่านคิดว่าจะต้องมีพ่อหรือแม่ของหลานไปด้วย	.401**
4. ท่านคิดว่าหลานให้ความเคารพท่าน	.215
5. ท่านให้ของขวัญแก่หลานในโอกาสสำคัญ	.247
6. ท่านรู้สึกว่ามี ความห่างเหินระหว่างท่านและลูกหลาน	.453**
7. หากหลานมีปัญหาท่านจะเป็นผู้หนึ่งที่หลานจะมาขอคำปรึกษาหรือมาเล่าปัญหาให้ฟัง	.274
8. ท่านคิดว่าหลานเห็นการร่วมทำกิจกรรมกับท่านเป็นเรื่องน่าเบื่อ	.287*
9. ท่านทำอาหารให้หลานรับประทานเสมอ	.468**
10. ท่านอบรมสั่งสอนทัศนคติ ค่านิยม ให้แก่หลาน	.468**
11. ท่านตำหนิและลงโทษเมื่อหลานแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม เช่น พุดคำหยาบ	.348*
12. ท่านกลัวการขัดแย้งกับพ่อหรือแม่ของหลานในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู	.299*
13. ท่านกลัวพ่อหรือแม่ของหลานจะตำหนิว่าท่านตามใจหลาน	.309*
14. การเล่นกับหลานทำให้ท่านได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ	.380*
15. ท่านพาหลานไปเที่ยวในงานเทศกาล ประเพณี หรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น งานสงกรานต์ งานลอยกระทง	.624**
16. ท่านดูแลเรื่องเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้กับหลาน	.359*
17. ท่านจะตำหนิเมื่อหลานชมภาพยนตร์การ์ตูนทางโทรทัศน์	.287*
18. หลานและสมาชิกในครอบครัวจะขอคำอวยพรจากท่านในโอกาสสำคัญ ๆ	.479**
19. ท่านเล่นิทานที่มีคติสอนใจให้หลานฟัง	.608**
20. หลานไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อท่านอย่างเปิดเผย	.675**
21. ท่านช่วยสอนการบ้านหรืองานที่หลานได้รับมอบหมายจากที่โรงเรียน	.433**

* $p < .05$

** $p < .01$

ตารางที่ 2.4

ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถามและค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ย่าตายาย ($n = 34$) (ต่อ)

บทบาทพฤติกรรม	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่าง คะแนนรวมทุกข้อคำถามกับคำถาม (CITC)
22. ท่านรู้สึกว่ามีช่องว่างระหว่างวัยระหว่างท่านและหลาน	.590**
23. ท่านคิดว่าหลานเชื่อฟังคำแนะนำของท่าน มากกว่าพ่อหรือแม่	.274
24. ท่านรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องใกล้ชิดดูแลหลานมากขึ้นในช่วงปิดเทอม	.283*
25. ท่านคิดว่าหลานรักและห่วงใยท่าน	.651**
26. ท่านเล่าหรือถ่ายทอดประสบการณ์ในชีวิตให้หลานฟัง	.621**
27. ท่านคิดว่าหลานเป็นเด็กเอาแต่ใจตนเอง ชุกชน	.732**
28. ท่านมีเวลาให้กับหลานอย่างสม่ำเสมอ	.234
29. หลานไม่ต้องการให้ท่านรู้ความลับของเขา	.473**
30. ท่านสอนทักษะที่ท่านได้เรียนรู้ในชีวิตให้หลานร่วมเรียนรู้ด้วย	.288*
31. หลานมักแสดงอารมณ์หรือการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อท่าน เช่น เดินหนีทันทีเมื่อถูกตำหนิ	.350**
32. ท่านคิดว่ากรมีหลานทำให้ท่านดูสูงอายุนขึ้น	.590**
33. ท่านร่วมฉลองงานวันคล้ายวันเกิดของหลาน	.274
34. ท่านรู้สึกว่าหลานเกรงกลัว ไม่กล้าเข้าใกล้ท่าน	.283*
35. ท่านคิดว่าสมาชิกในครอบครัวทอดทิ้งท่าน	.651**
36. ท่านรู้สึกมีภาระเพิ่มขึ้นเมื่อหลานของท่านเกิด	.621**
37. ท่านคิดว่าการเลี้ยงดูหลานควรเป็นหน้าที่ของพ่อแม่เท่านั้น	.732**
38. ท่านคิดว่าหลานคือรั้น และ ไม่เคารพผู้ใหญ่	.473**
39. ท่านและหลานร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในบ้าน	.288*
40. งานของท่านยุ่งมากจนไม่มีเวลาให้กับหลาน	.350*
ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha)	.901

* $p < .05$

** $p < .01$

ตารางที่ 2.5

แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ตายายและหลานจำแนกข้อคำถามตามเกณฑ์พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและค่านิยมหรือประเพณีของครอบครัว

บทบาทพฤติกรรม	เกณฑ์
1. ท่านรู้สึกใกล้ชิดและผูกพันกับหลาน	
2. ท่านยินดีที่จะให้คำแนะนำในการเลี้ยงดูหลานแก่พ่อหรือแม่ของหลาน	
4. ท่านคิดว่าหลานให้ความเคารพท่าน	
6. ท่านรู้สึกว่ามีความห่างเหินระหว่างท่านและลูกหลาน	
12. ท่านกลัวการขัดแย้งกับพ่อหรือแม่ของหลานในเรื่องการอบรมเลี้ยงดู	
18. หลานและสมาชิกในครอบครัวจะขอความช่วยเหลือจากท่านในโอกาสสำคัญ ๆ	
20. หลานไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อท่านอย่างเปิดเผย	ค่านิยมหรือประเพณีของครอบครัว
22. ท่านรู้สึกว่ามีความช่องว่างระหว่างวัยระหว่างท่านและหลาน	
23. ท่านคิดว่าหลานเชื่อฟังคำแนะนำของท่าน มากกว่าพ่อหรือแม่	
25. ท่านคิดว่าหลานรักและห่วงใยท่าน	
32. ท่านคิดว่าการมีหลานทำให้ท่านดูสูงอายุนั้น	
34. ท่านรู้สึกว่าหลานเกรงกลัว ไม่กล้าเข้าใกล้ท่าน	
35. ท่านคิดว่าสมาชิกในครอบครัวทอดทิ้งท่าน	
36. ท่านรู้สึกมีภาระเพิ่มขึ้นเมื่อหลานของท่านเกิด	
38. ท่านคิดว่าหลานคืออื่น และ ไม่เคารพผู้ใหญ่	
3. เมื่อต้องพาหลานออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านท่านคิดว่าจะต้องมีพ่อหรือแม่ของหลานไปด้วย	
5. ท่านให้ของขวัญแก่หลานในโอกาสสำคัญ	
7. หากหลานมีปัญหาท่านจะเป็นผู้หนึ่งที่หลานจะมาขอคำปรึกษาหรือมาเล่าปัญหาให้ฟัง	พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
8. ท่านคิดว่าหลานเห็นการร่วมทำกิจกรรมกับท่านเป็นเรื่องน่าเบื่อ	
9. ท่านทำอาหารให้หลานรับประทานเสมอ	
10. ท่านอบรมสั่งสอนทัศนคติ ค่านิยม ให้แก่หลาน	

ตารางที่ 2.5

แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ตายายและหลานจำแนกข้อคำถามตามเกณฑ์พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูและค่านิยมหรือประเพณีของครอบครัว(ต่อ)

บทบาทพฤติกรรม	เกณฑ์
11. ท่านตำหนิและลงโทษเมื่อหลานแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม เช่น พุดคำหยาบ	
13. ท่านกลัวพ่อหรือแม่ของหลานจะตำหนิว่าท่านตามใจหลาน	
14. การเล่นกับหลานทำให้ท่านได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ	
15. ท่านพาหลานไปเที่ยวในงานเทศกาล ประเพณี หรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น งานสงกรานต์ งานลอยกระทง	
16. ท่านดูแลเรื่องเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้กับหลาน	
17. ท่านจะตำหนิเมื่อหลานชมภาพยนตร์การ์ตูนทางโทรทัศน์	
19. ท่านเล่านิทานที่มีคติสอนใจให้หลานฟัง	
21. ท่านช่วยสอนการบ้านหรืองานที่หลานได้รับมอบหมายจากที่โรงเรียน	
24. ท่านรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องใกล้ชิดดูแลหลานมากขึ้นในช่วงปิดเทอม	พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
26. ท่านเล่าหรือถ่ายทอดประสบการณ์ในชีวิตให้หลานฟัง	
27. ท่านคิดว่าหลานเป็นเด็กเอาแต่ใจตนเอง ชุกชน	
28. ท่านมีเวลาให้กับหลานอย่างสม่ำเสมอ	
29. หลานไม่ต้องการให้ท่านรู้ความลับของเขา	
30. ท่านสอนทักษะที่ท่านได้เรียนรู้ในชีวิตให้หลานร่วมเรียนรู้ด้วย	
31. หลานมักแสดงอารมณ์หรือการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อท่าน เช่น เดินหนีทันทีเมื่อถูกตำหนิ	
33. ท่านร่วมฉลองงานวันคล้ายวันเกิดของหลาน	
37. ท่านคิดว่า การเลี้ยงดูหลานควรเป็นหน้าที่ของพ่อแม่เท่านั้น	
39. ท่านและหลานร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในบ้าน	
40. งานของท่านยุ่งมากจนไม่มีเวลาให้กับหลาน	

2.4 เกณฑ์การให้คะแนน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แบ่งเป็น 3 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 คือ แบบสำรวจข้อมูลส่วนบุคคลของปู่ย่าตายาย มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบเพื่อจัดกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา จำนวน 8 ข้อ

ชุดที่ 2 คือ แบบวัดการรับรู้บทบาทของปู่ย่าตายาย มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 4 ระดับเพื่อจัดกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา แบ่งเป็น กลุ่มที่รับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายสูงและกลุ่มที่รับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายต่ำ จำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อ (ภาคผนวก ข) มีเกณฑ์การคิดคะแนนดังนี้

เป็นบทบาทของพ่อแม่โดยตรง	ให้คะแนน 1 คะแนน
น่าจะเป็นบทบาทของพ่อแม่	ให้คะแนน 2 คะแนน
น่าจะเป็นบทบาทของปู่ย่าตายาย	ให้คะแนน 3 คะแนน
เป็นบทบาทของปู่ย่าตายายโดยตรง	ให้คะแนน 4 คะแนน

ผู้วิจัยจำแนกการรับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายออกเป็น 2 ระดับ คือกลุ่มที่รับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายสูงและกลุ่มที่รับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายต่ำ โดยใช้วิธีการจำแนกกลุ่มด้วยการคัดเลือกร้อยละ 27 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ได้คะแนนสูงและร้อยละ 27 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ได้คะแนนต่ำ ดังนั้นจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในขั้นต้นจำนวนทั้งสิ้น 218 คน จะได้กลุ่มตัวอย่างที่รับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายสูงจำนวน 87 คน และกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้บทบาทของปู่ย่าตายายต่ำจำนวน 87 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยจริงจึงมีทั้งสิ้น 174 คน โดยเป็นเพศชาย 75 คนและเพศหญิง 95 คน

ชุดที่ 3 คือ แบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างปู่ย่าตายายและหลาน มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ จำนวนทั้งสิ้น 40 ข้อ (ภาคผนวก ข) ทั้งนี้จัดเป็นข้อความทางลบและข้อความทางบวกมีเกณฑ์การคิดคะแนนดังนี้

<u>ข้อความทางบวก</u> จำนวน 21 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 23, 25, 26, 28, 30, 33, 39 โดยให้คะแนนข้อความทางบวก ดังนี้	
เป็นจริงน้อยที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน
เป็นจริงน้อย	ให้คะแนน 2 คะแนน
เป็นจริงพอสมควร	ให้คะแนน 3 คะแนน
เป็นจริงมาก	ให้คะแนน 4 คะแนน

เป็นจริงมากที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
<u>ข้อความทางลบ</u> จำนวน 19 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 3, 6, 8, 12, 13, 17, 20, 22, 24, 27, 29, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 40 โดยให้คะแนนข้อความทางลบ ดังนี้	
เป็นจริงน้อยที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
เป็นจริงน้อย	ให้คะแนน 4 คะแนน
เป็นจริงพอสมควร	ให้คะแนน 3 คะแนน
เป็นจริงมาก	ให้คะแนน 2 คะแนน
เป็นจริงมากที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการติดต่อโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครตามเขตที่ทำการสุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยผ่านทางกลุ่มหลาน
2. ผู้วิจัยดำเนินการทำจดหมายโดยแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากคณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้แก่หน่วยงานที่ตอบรับ
3. ผู้วิจัยประสานงานกับหน่วยงานในโรงเรียน(ฝ่ายวิจัยของโรงเรียนหรือครูประจำชั้นแต่ละระดับชั้น) เพื่อดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไข
4. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไข ในกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถอ่านข้อกระทงต่าง ๆ ได้ ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อกับครูประจำชั้นในการสัมภาษณ์ผู้ปกครองเมื่อมารับนักเรียนที่โรงเรียนโดยทำหน้าที่อ่านให้ฟังหรือทำการสัมภาษณ์ผู้ปกครองทางโทรศัพท์
5. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ แจกแจงความถี่ ร้อยละ โดยจำแนกตามตัวแปรอิสระ คือ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ การเป็นญาติทางฝ่ายบิดา หรือฝ่ายมารดา และการรับรู้บทบาทของปู่ ย่า ตา ยาย
2. นำคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างปู่ย่าตายายและหลาน(ตัวแปรตาม) มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบขั้นตอน (Stepwise) โดยจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ การเป็นญาติฝ่ายบิดาหรือฝ่ายมารดา และการรับรู้บทบาทของปู่ ย่า ตา ยาย
3. นำตัวแปรที่มีนัยสำคัญจากการวิเคราะห์ในข้อ 2. มาทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ระหว่างคะแนนความสัมพันธ์ระหว่างปู่ย่าตายายและหลานกับตัวแปรที่พบ

2.7 การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลด้วยตารางโดยแยกตารางเป็น 3 ตอนดังนี้

1. ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรอิสระ อายุของปู่ ย่า ตา ยาย เพศของ ปู่ ย่า ตา ยาย การเป็นญาติฝ่ายบิดาหรือฝ่ายมารดา ระดับการศึกษาของปู่ ย่า ตา ยาย ระดับรายได้ของปู่ ย่า ตา ยาย การรับรู้บทบาทของปู่ ย่า ตา ยาย
2. ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression)
3. ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA)